

Waarom staan boeren in de belangstelling?

Advies: lees eerst rechterpagina
Artikelen in kranten en boeken
over het boerenleven verschijnen
er veel de laatste tijd. Hoe komt
het toch dat de boer en zijn vee,
zijn land zo in de belangstelling
staan?

Het boerenbedrijfsleven verdwijnt

De laatste jaren lijkt de boer en zijn bedrijf sterk in de belangstelling te staan. Er verschijnen plotseling (foto)boeken, documentaires over wat lijkt een uitstervend beroep. Zou dat komen juist omdat het boerenleven in Nederland aan het verdwijnen is? De verplichte inkrimping van de melkveestapel zal honderden boerenbedrijven niet meer rendabel maken, waardoor ze zullen moeten worden beëindigd. Bouw- en weilanden rondom de grote steden worden steeds meer Vinex wijken. Dikwijls is de boerengrond te klein in omvang om levensvatbaar te zijn. Weg boer, welkom nieuwbouwwijk. En wat te denken van het verdwijnen van de koe uit het weiland als oer-Hollands beeld want boeren houden ze liever op stal. Zelf denk ik dat de belangstelling voor het (verdwijnende) boerenleven een andere oorzaak heeft.

vak' (gekenmerkt door 'een sterk centraal gezag. Door regels en verboden, censuur en taboes.') en een 'maternalistisch (= moederlijk) tijdvak' (gekenmerkt door 'een sterke vrijheidsdrang, gevoel verslaat het verstand, een collectief optimisme'), die elkaar telkens zouden afwisselen. Vanaf de vroege oudheid componeerde dat reclamebureau een tijdslijn waarin de paternalistische (= vaderlijke) kenmerken zich af lieten lossen door de maternalistisch (= moederlijke). En zo konden zij de jaren tachtig invullen als een mogelijk paternalistische periode. [noot 01]

Het was wetenschappelijk een onbenullig boekje maar de interesse was gewekt. Kun je de toekomst voorspellen? Het boek 'De Derde Golf' van Alvin Toffler uit 1980 was voor mij het eerste wetenschappelijke boek dat feitelijk over trendwatching ging. Enkele meters literatuur zouden volgen en ik vond het steeds leuker om de toekomst te voorspellen.

Vroeger kenmerkte een samenleving zich eigenlijk door een soort plaatsbepaling: er waren personen die macht hadden en door overerving hielden zij ook de macht. De arme mensen waren altijd afhankelijk van hen (de adel) en ook arme landslui veranderden niet. Je was immers voor een dubbeltje geboren. Maar juist doordat de burgerij zich in de middeleeuwen omhoog werkte en in een aantal gevallen 'toch een kwartje werd', en waardoor de adel langzaam aan gezag afnam, zo ontstond eigenlijk de samenleving die niet door vaststaande totems (geboren voor het kwartje of voor het dubbeltje)

rijke burgerman liep dus altijd voor gek! Door trends kon de adel zich blijven afzetten tegenover de domme omhooggevallen boerenkinkel, die altijd achter de feiten aan liep.

En zo is het nu nog steeds. Trends volgen elkaar supersnel op en je bent dus snel ouderwets als je er geen kijk op hebt. Je hebt als hardwerkende burgerman al snel een ouderwets uiterlijk, wooninrichting etc. Lees de modebladen en de woonbladen want die tonen je hoe alles er uit zou moeten zien, als je bij de tijd wil blijven. Een elite van hipsters, modeontwerpers en kunstenaars scheppen en wij, het gewone volk dienen te volgen!

Een makkelijk modelletje

Trendwatcher Hilde Roothart heeft een inzichtelijk model gecomponeerd om de trends van morgen te kunnen voorspellen. Zij onderscheidt drie soorten trends: megatrends die een looptijd hebben van wel 10 tot 30 jaar, maxitrends die een looptijd hebben van 5 tot 10 jaar en micro-

De heer Boekhout brengt een net geboren kalfje naar de warme schuur. Op de achtergrond de Ringvaartweg

trends die een looptijd hebben van 0 tot 5 jaar. Een voorbeeldje: Al heel wat decennia leven we in een wereld die geglobaliseerd is (de megatrend). Dat zal nog wel even zo blijven. Alle landen zijn economisch en politiek met elkaar verbonden. Dat leidt tot een wereldwijde cultuurmix (de maxitrend) en die cultuurmix leidt bijvoorbeeld in de supermarkten tot allerlei oosterse levensmiddelen of in de muziekwereld tot wat we noemen 'wereldmuziek'.

Een tweede voorbeeldje: 'individualisering' is al decennia een megatrend. Dat maakt dat we steeds meer gepersonifieerde artikelen / services willen (maxitrend). Dus kopen we Nike sportschoenen die we op het web helemaal persoonlijk kunnen sa-

Willie Verhoeve met melkbussen aan de 's Gravenweg 524

menstellen of bij Albert Heijn voor veel te veel geld porties eten voor een persoon! [noot 03] Als je trends begrijpt, dan kan je daar veel geld aan verdienen.

En nu terug naar onze boeren. Waarom staat het boerenleven zo in de belangstelling? Dat heeft te maken dat we al decennia leven in een super snel veranderende samenleving die ook nog eens ongekende risico's met zich meebrengt (Noord-Korea, Trump, oorlogs- en economische vluchtelingen etc. etc.). De megatrend is dus onzekerheid en angst. De maxitrend is dus bijvoorbeeld 'nostalgie', omdat we die angst en onzekerheid willen beteugelen. Juist in ons verlangen naar vroeger lost de megatrend zich op. Daarom is er zo'n immense hang naar het oude Sinterklaasfeest, de trek naar pretparken en Disneyland om alles even te vergeten. En daarom gaan we in de bioscoop zo graag naar Superman

derde gelukkig zo weinig. Alles was veilig. Die koeien in de wei, het komen en gaan van kalfjes en lammetjes - als de seizoenen keert alles telkens terug alsof alles toch hetzelfde bleef. Het succes van het tv-programma 'Boer zoekt vrouw' is hierdoor te verklaren. Het geeft slow tv in hectische tijden. We dromen even weg bij een van die oudste beroepen. Zelf zouden wij natuurlijk nooit kiezen voor zo'n boerenleven, waarin hardwerken, dag in dag uit, weg van elke luxe en wereldstad, en een geromantiseerde vorm van eenzaamheid, de boventoon voeren.

Geniet dus maar van het net uitgekomen boek Boeren Blijven (wat ze dus natuurlijk niet doen in Nederland!). De foto's in dit boek zijn prachtig. Zonder weemoed krijg je dit boek niet doorgebladerd. Geniet ervan, zolang als het nog kan. Straks is het echt nostalgie. En de boerderij aan de 's Gravenweg? Hoe zal het die vergaan?

Reageren?
d.roelfzema@upcmail.nl

Warmond Jan de Haas vaart met een koppel schapen over de Hoflee. (Maart 1989)

Die moeten we zoeken in een al langdurende trend. Maar wat is eigenlijk een 'trend'?

Ontstaan van het vak 'trendwatching'

In 1979 besloot ik het vak 'trendwatching' te gaan doceren. Dat kwam door een onbenullig boekje van een reclamebureau, waarin ze de toekomst schetsten van een 'paternalistisch (= vaderlijk) tijd-

werd geregeerd maar veranderde in een vluchtige trendsamenleving. [noot 02] De adel creëerde de ene na de andere trend, zodat de omhooggevallen burgerman toch net weer achter de feiten aan liep. Waren hoge witte pruiken bij de adel plotseling in, dan juist als de rijke burgerman die trend ontdekte en ook met hoge witte pruiken ging lopen, veranderde de trend in zwarte pruiken. De

Koppel koeien, links koe Greta.

/woman deel 1 t/m 10, naar de nieuwe oude film It, de nieuwe Twin Peaks of wederom een nieuwe oude King Kong. Hollywood heeft de maxitrend 'nostalgie' bijzonder goed begrepen. Terug naar een tijd die we nog kunnen begrijpen en die minder angst inboezemt.

Het boerenbedrijf is er ook zo een: de boer ploegt voort en we vergeten dat ie al eeuwen nauwelijks betaald kreeg. Het doet zo vertrouwd aan en er veran-

Noten: Artikel is gebaseerd op de volgende boeken:

[01]= *Ik zie ik zie wat jij niet ziet (voorspellingen na Tachtig)*, (1979)

[02]= *In het boekje Totems en trends (over de zin van identificatiesymbolen)*, 1988, wordt deze thematiek helder uitgelegd.

[03]= *Van trends naar brands*, 2001, Hilde Roothart en Wim van der Pol

[04]= *Boeren blijven (vijftig jaar platteland in beeld)*, Jan van 't Zelfde & Haro Hielkema, 2017. Prijs 29,95 euro in de betere boekhandel. Anders via uitgeverij Waanders te bestellen.

Laten we dit gebeuren?

Hoe lang nog staan er oude boerderijen in de Alexanderpolder? Wanneer gaat de laatste tegen de vlakte? Laat deze oude boerderij niet verloren gaan. Over de verdwijnende boer en zijn oude boerderij en uit ons cultuurlandschap. Laten we ons verzetten!

Hoe boerderijen kunnen verdwijnen.

Waar vroeger aan de 's Gravenweg in Rotterdam alleen maar arme en eenvoudige, hardwerkende boeren en tuinders woonden, zijn nu de linten volgebouwd met huizen voor de happy few. Een tweetal boerderijen staan er nog als herinnering aan vroeger. En wat gaat er met deze twee boerderijen gebeuren? Zal het gaan zoals de foto vertelt: langzaam verval in de tijd om uiteindelijk afgebroken te worden? Meestal zijn ze ten prooi gevallen aan speculanten die niets geven om oud cultuurgoed. En helaas doet de gemeente ook niet veel daadkrachtig om verval en verdwijning te voorkomen.

Zo is het een jaar geleden Hoeve Verkade, bouwjaar 1682, vergaan aan de 's Gravenweg. Leest u nogmaals het bouwjaar! Ja, weg dus! Weg is ook de eind zestiende eeuwse boerderij aan de Linker Bergse Rottekade, gesloopt in september 2015. Zo vergaat het de Geertruidhoeve (1849) in Nieuwerkerk en zo zal ook het oudste huis uit 1880 aan de 's Gravenweg 421 verdwijnen. Dat wordt niet onderhouden, het staat leeg en weer en wind zullen de eigenaar zijn gelijk geven: platgooien en acht van die prachtige woningen retour, zoals er al zoveel aan de 's Gravenweg staan. Eerder schreef ik al over deze krukhuisboerderij. [noot 01]. Zal de oude boerderij aan de 's Gravenweg 524 hetzelfde lot vergaan?

Wat voor boerderijen zijn er eigenlijk?

In het allermooiste boek over boerderijen, geschreven door Ben Kooij en Judith Toebast,

staan ze keurig benoemd en uitgelegd [noot 02]. De Noordelijke Huis groep in de kop provincies van Nederland (o.a. kop-, hals-, rompboerderijen), de Zuidwest-Nederlandse boerderijen die gekenmerkt worden door zeer grote schuren, vaak los van het woongedeelte, de Zuid-Limburgse boerderijen met de kenmerkende vakwerk hoeses. Onze boerderij aan de 's Gravenweg 524 behoort tot de Hallehuisgroep en Langgevel-Boerderijen. Het kenmerkt zich door een dwars voorhuis, ook wel een T-boerderij genoemd. In het voorhuis woonden de families en achter bevond zich het boerderij gedeelte. In ons geval woonden er meerdere families dus de stal is voor een deel ook tot woongedeelten omgebouwd voor diverse familieleden.

Zorgelijk is dat ons boeren-erfgoed in sneltreinvaart verdwijnt. Tot 2030 stoppen ongeveer 16.000 tot 24.000 boeren met hun bedrijf. Ongeveer 24 miljoen vierkante meter bedrijfsgebouwen en 8 miljoen vierkante meter woongedeeltes komen vrij te staan. Mogelijk dat de 8 miljoen vierkante meter een herbestemming krijgt (zorgboerderijen of recreatieve functie) of woning blijft. [noot 03] Toch zien we enorme aantallen boerderijen verdwijnen omdat ze onverkoopbaar zijn vooral in arme gebieden, zoals Groningen, Friesland en Drenthe. De sociaal geograaf Mark Sekuur pleit om de vervallen boerderijen te laten staan als 'landschapsruïnes'. Wim Denslagen pleit uiteindelijk voor een neorustiek landschap waarin onze cultuurhistorie zichtbaar blijft. Koe en boer moeten blijven. De rest van zijn boek "Beemden en bouwlanden (het verdwijnende boerenlandschap)" laat zich lezen als een trieste historie van wat we verloren hebben, van wat al weg is. [noot 04] De filosoof Lemaire betoogt hetzelfde: "De cultuurlandschappen, neerslag van eeuwen omgang van mensen met het land, zijn meestal minder beschermd dan de mees-

tuurgebieden sinds de idee van landschapsparken een zachte dood is gestorven. Hier heeft de modernisering, aangedreven door het streven naar rendement en vooruitgang, genadeloos huisgehouden." [noot 05] Juist ons witte boer-

Situatie 2017

Toekomst?

© Dieter Konings, all rights reserved

derijte aan de 's Gravenweg 524, dat "krek w'k wou" heet, is een laatste rudiment van het boerenlandschap dat het oude Rotterdam voorzag van eten. Carolyn Steel legt haarfijn uit dat een stad in de pre-industriële wereld zo groot was als de cirkel van boeren daaromheen haar van graan en eten konden voorzien. Steden waren niet groter dan zo'n 100.000 mensen. [noot 06] Bewaar in Godsnaam dit laatste bewijs. In essentie waren dit de boeren die ons Rotterdammers vroeger van voedsel voorzagen.

Wat is de historie van onze boerderij?

Minstens honderdvijftigjaar oud is de boerderij en sinds al die tijd bewoont door de familie Verhoeve. In 1974 overleed vader Verhoeve. Moeder Verhoeve was helaas al in 1973, dementerend, gestorven. Elf dochters en twee zonen lieten zij achter. Dochter Verhoeve (86 jaar) en haar man Boekhout (89 jaar) wilden de boerderij kopen van Dijkshoorn, die de familie al die jaren de boerderij en landerijen van zo'n 1000 m² tot de Ringvaart verpachtte. Zij hadden 50.000 gulden afgesproken met Dijkshoorn maar helaas mocht de Gemeente eerst bieden en zij boden 70.000 gulden. Wel mochten zij tot hun dood er blijven wonen. Bij vader Verhoeve stonden er nog

twintig koeien in de stal. En hij kocht twee lammetjes waardoor er niet lang daarna een tiental schapen stonden te grazen. De huidige bewoners starten met koe Greta en niet lang daarna stonden er maximaal tien koeien op stal. In de oorlog werd op het RET-terrein tegenover de boerderij aardappels en rogge verbouwd. De laatste 30 jaar waren er ook in december kerstbomen te koop. Vroeger stond er maar 1 lantarenpaal langs de 's Gravenweg en in de oorlog was die ook nog met krantenpapier afgeplakt. Het was een plek waar bijna niemand wilde wonen en waar de werkdag vroeg begon en laat eindigde.

Als het jonge meisje Verhoeve nooit haar eerste werkdag in bakkerij Linschoten op de Oostzeedijk was begonnen, dan had de jonge Boekhout, die gebak aan het maken was, nooit door het raam van het magazijn dat meisje gezien. Nu was het bijna liefde op het eerste gezicht. In de 'scharrelschuur' van de boerderij aan de 's Gravenweg gaven zij elkaar de eerste kus. En al meer dan veertig jaar wonen zij daar, het gezin Boekhout-Verhoeve. Kinderen gekregen en verloren. Lief en leed. Mevrouw Boekhout-Verhoeve kent hier elke steen van haar geboortehuis.

Wat brengt de toekomst?

Overbuurman Paul de Graaff vertelt hoe hij op mooie zonnige dagen ontelbare fietsers ziet afstappen om een foto te maken van dat witte boerderijtje. De boerderij is beeldbepalend maar helaas geen monument. Het is vogelvrij in de handen van de gemeente, als mevrouw en mijnheer Boek-

hout-Verhoeve zijn gestorven. Laten we hopen dat iemand het koopt om het te behouden als zorgboerderij of iets dergelijks. Als de gemeente bepaalt, dat het kan worden afgebroken, dan geldt voor mij de archeologische wet 'Wie verstoort, moet betalen'. Dus geef dan een bureau als bijvoorbeeld 'Monumenten Advies Bureau' in Nijmegen de opdracht om alles historisch vast te leggen. Dat kost tussen de 10 en 20 duizend euro. Daar hebben we recht op. Al het oude verdwijnt en wat zullen we een spijt krijgen. Is er dan geen enkel gemeenteambtenaar die zijn nek durft uit te steken? Help 's Gravenweg 524 te bewaren voor verval en uiteindelijke afbraak.

Reageren?

d.roelfzema@upcmail.nl

Noten: Artikel is gebaseerd op de volgende boeken:

[01]= http://www.sbprinsenland.nl/pdf/krant_sept_2013.pdf pagina 5

[02]= Het Grote Boerderijen Boek, uitgeverij W Books, 2013, 384 pag. Wat is dit leuk om te lezen en om door te bladeren. Doen! Graag bedank ik de heer Kooij voor zijn advies en historische blik over de boerderij die ik hier heb beschreven.

[03]= Onderzoek van Instituut Alterra Wageningen Universiteit.

[04]= Beemden en bouwlanden (het verdwijnende boerenlandschap), NAI Uitgevers, 2011. Denslagen beschrijft verschillende soorten landschap. Van het nostalgische ons bekende landschap uit de Hollandse schilderkunst, tot het technocratische landschap van de ruilverkaveling. Het grijpt je bij de strot en dwingt je na te denken over wat onze toekomst is zonder het oude gerespecteerde boerenland.

[05]= Met open zinnen (Natuur, landschap, aarde), 2002, pag: 53.

[06]= De Hongerige stad (hoe voedsel ons leven vormt), 2011, pag: 73 e.v.

